

Tijdelijke gemengde commissie subsidiariteitstoets

Den Haag, 17 januari 2008
TGCS 3

Aan: De voorzitter van de vaste commissies voor Economische Zaken en Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking van de Eerste Kamer
De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken en Defensie van de Tweede Kamer

Onderwerp: Subsidiariteitstoets van:

1. Mededeling "Een strategie voor een sterker en concurrerder Europese defensie-industrie (COM(2007)764)
2. Richtlijnvoorstel betreffende de vereenvoudiging van de voorwaarden voor de overdracht van defensiegerelateerde producten binnen de Gemeenschap (COM(2007)765)
3. Richtlijnvoorstel inzake de coördinatie van procedures voor het toekennen van overheidsaanbestedingen in de defensiesector (COM(2007)766)

Geachte collega's,

Zoals u bekend toetst de tijdelijke commissie subsidiariteitstoets, samen met de betrokken vakcommissies 24 al vastgestelde (en deels nog in te dienen) voorstellen van de Europese Commissie aan de beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit. De te volgen procedure is weergegeven in kamerstuk 30389, nr 1 (p.7-9).

Onlangs heeft de Europese Commissie bovengenoemde, in de lijst van 24 opgenomen, voorstellen gepubliceerd.

De commissie ziet geen aanleiding om deze voorstellen verder in procedure te nemen en zij verwijst deze graag door ter eigenstandige behandeling door uw commissie. De bevindingen van de tijdelijke gemengde commissie subsidiariteitstoets staan samengevat in het preadvies, dat ik u hierbij ter kennisneming toezend.

Met vriendelijke groet,

J.J. van Dijk,
voorzitter van de tijdelijke commissie subsidiariteitstoets

DOORVERWIJZING VAN COM(2007)764, 765 en 766 DEF

Toetsing aan de beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit van drie nieuwe voorstellen op het terrein van defensie-industrie en –diensten:

- Mededeling "Een strategie voor een sterker en concurrerder Europese defensie-industrie (COM(2007)764)
- Richtlijnvoorstel betreffende de vereenvoudiging van de voorwaarden voor de overdracht van defensiegerelateerde producten binnen de Gemeenschap (COM(2007)765)
- Richtlijnvoorstel inzake de coördinatie van procedures voor het toekennen van overheidsaanbestedingen in de defensiesector (COM(2007)766)

Conclusie TGCS: geen adviesaanvraag, maar doorverwijzing

De Tijdelijke Gemengde Commissie Subsidiariteitstoets is van mening dat de vakcommissies niet om een gemotiveerd advies gevraagd hoeft te worden. Bij de verdere behandeling van het voorstel kan de vraag naar de (gewenste) reikwijdte van artikel 296 EG-Verdrag (staatsveiligheid) worden behandeld.

Toelichting

Inhoud voorstellen

De voorstellen zijn het resultaat van een proces dat enkele jaren geleden al is ingezet, nog onder de vorige Europese Commissie. In 2003 kwam de Europese Commissie met een Mededeling, gevolgd door een Groenboek in 2004. Ook de oprichting van het Europese Defensie Agentschap (EDA) in 2004 is relevant in dit verband.

Mededeling Defensie industrie en markten

In de mededeling geeft de Europese Commissie een overzicht van activiteiten die al ondernomen zijn en toekomstige activiteiten om de Europese defensie-industrie en technologie te consolideren, en de concurrentiekracht van de Europese defensie-industrie een impuls te geven. De Europese Commissie kondigt daarin aan dat zij onder meer:

- het gebruik van gemeenschappelijke standaarden zal bevorderen;
- beter gebruik van de al bestaande instrumenten om eerlijke concurrentie zal waarborgen;
- een studie zal doen naar hoe de controle op strategische goederen in de toekomst ingericht kan / moet worden;
- meer coördinatie tussen EU-lidstaten zal aanmoedigen.

Richtlijn inzake openbare aanbesteding defensie

Deze ontwerprichtlijn is van toepassing op wapens, munitie en militair materieel alsook op de gevoelige sector 'niet-militaire veiligheidsuitrusting'. De richtlijn ziet onder meer op de aanbestedingsprocedures (de Europese Commissie stelt voor om boven bepaalde drempels ook voor militair- en veiligheidsmaterieel openbare aanbesteding te laten gelden) en op het waarborgen van een veilige aanlevering en bescherming van informatie met betrekking tot het materieel.

Richtlijn inzake intra-EU-overdrachten van defensieproducten

Het doel van deze richtlijn is te komen tot een aanzienlijke vereenvoudiging van nationale vergunningenprocedures. Hiermee beoogt de Europese Commissie de defensie-industrie concurrerender te maken en de kansen van kleine en middelgrote ondernemingen in de defensiemarkt te verbeteren. De Europese Commissie schat de kosten van de administratieve lasten die hier momenteel mee gemoeid zijn op circa € 433 miljoen/jaar, terwijl uit cijfers zou blijken dat de vergunningaanvragen voor deze intra-EU-handel in de regel bijna altijd worden goedgekeurd. Voorgesteld wordt dat de lidstaten overgaan naar algemene of globale vergunningen voor die handel in defensiegoederen tussen lidstaten waarvan het risico op ongewenste doorverkoop naar derde landen minimaal is. Dit zou in het bijzonder moeten gelden voor aankopen door strijdkrachten van EU-lidstaten, en de overdracht van producten in het kader van samenwerkingsprogramma's van daaraan deelnemende lidstaten en de overdracht aan gecertificeerde ondernemingen in de lidstaten. De Europese Commissie streeft daarbij naar minimumharmonisatie van intra-EU-handel op defensiegebied.

Standpunt regering

Er zijn voor de voorstellen nog geen BNC-fiches verschenen. Uit eerdere documenten blijkt echter dat de Nederlandse regering zich in grote lijnen kan vinden in het streven van de Europese Commissie om de Europese defensie industrie meer als een 'normale' industriesector te behandelen en meer onder de bepalingen van de Interne Markt te laten vallen. Deze positieve grondhouding valt onder meer op te maken uit de reactie van de regering op het Groenboek overheidsopdrachten op defensiegebied (2004)¹ en de antwoorden op de kamervraag van het Lid Van Baalen van 10 januari 2006². Voorts heeft het ministerie van Economische Zaken reeds gemeld te verwachten dat Nederlandse bedrijven door de voorgestelde regelgeving meer kansen krijgen op de Europese markt.

Toetsing van het voorstel aan de beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit

De TCS legt u de volgende voorvragen en overwegingen voor.

Voorvragen

1. Attributie van bevoegdheden: bestaat er voor de na te streven doelstelling van het voorgenomen optreden een *bevoegdheidstoekening* in het EG-Verdrag?

De mededeling kent geen specifieke rechtsbasis. De beide richtlijnvoorstellen worden gebaseerd op verdragsbepalingen betreffende de interne markt. Meer specifiek is COM(2007)765 gestoeld op artikel 95 EG-Verdrag; COM(2007)766 baseert zich op de artikelen 47 lid 2, 55 en 95 EG-Verdrag.

Subsidiariteit

¹ Zie de reactie van het Nederlandse kabinet op het Groenboek overheidsopdrachten op defensiegebied (Europese Commissie)

http://circa.europa.eu/Public/irc/markt/markt_consultations/library?l=/public_procurement/marchs_publics_dfense/etats/netherlands_nlpdf/NL_1.0_&a=d

² Kamerstuk TK 2005-2006, 21 501-02, nr. 661 dd. 10 januari 2006

2. Soort bevoegdheid: behoort het optreden tot de *exclusieve* bevoegdheid van de Gemeenschap?

Het betreft een gedeelde bevoegdheid.

3. Optreden van de Gemeenschap is alleen gerechtvaardigd als aan beide aspecten van het subsidiariteitsbeginsel is voldaan:
 - de doelstelling van het overwogen optreden kan niet voldoende door de lidstaten worden verwezenlijkt in het kader van hun nationaal grondwettelijk stelsel, en
 - de doelstelling kan derhalve beter door de Unie worden verwezenlijkt.

Om na te gaan of aan deze voorwaarde is voldaan, worden de volgende richtsnoeren gehanteerd:

- a. Behelst de betrokken kwestie *transnationale* aspecten die door een optreden van de lidstaten niet bevredigend kunnen worden geregeld?
- b. Is het optreden van lidstaten alleen of het niet optreden van de Gemeenschap *in strijd met de voorschriften van het EG-verdrag* of zou dit op een andere manier de belangen van de lidstaten aanzienlijk schaden?
- c. Zal een optreden op *communautair* niveau vanwege de schaal of de gevolgen ervan *duidelijke voordelen* opleveren ten opzichte van een nationaal optreden? D.w.z. is het optreden op EG-niveau effectiever vergeleken met:
 - i. Gezamenlijk of afzonderlijk nationaal optreden,
 - ii. optreden in andere internationale fora (zoals in internationale fora overeengekomen regelgeving waaraan het grootste deel van de lidstaten al is gebonden),
 - iii. in het geheel niet optreden (zelfregulering, afspraken - codes - tussen marktpartijen of sociale partners)

De voorstellen beogen de bestaande fragmentatie van de defensiemarkt - de bestaande defensie-industrieën zijn voornamelijk nationaal van aard - af te zwakken. De lidstaten schermen hun markt af door zich in voorkomend geval ruim te beroepen op hun staatsveiligheid, waartoe artikel 296 EG-Verdrag de mogelijkheid biedt. Het Hof van Justitie is echter van oordeel dat het beroep van lidstaten op uitzonderingsbepalingen in het Gemeenschapsrecht beperkt moet zijn tot uitzonderlijke en duidelijk gedefinieerde gevallen. In de praktijk vormen deze gevallen tot nog toe de regel. In dit verband kan de vraag opgeworpen worden naar de (gewenste) reikwijdte van artikel 296 EG-Verdrag.